

1 לומר לך – ללמד שאם הטא התידי, אומרים לו בלך ו-לך וראח
 2 אצל יחיד שחטא ונתקבלה תשובתו, והוא דוד המלך, ואל תתייאש
 3 מלשוב. ואם הטאו צבור, אומרים (לו בלך) [להו לציבור לבן]
 4 אצל צבור שחטא ושב, והם ישראל שחטאו בעגל ושבנו בתשובה.
 5 וצריכא – והוצרכה התורה לכתוב את חטאם וקבלת תשובתם גם
 6 של ישראל וגם של דוד, דאי אשמועינן רק מעשה התידי, היה
 7 אפשר לומר שרק ליחיד מועילה תשובה משום דלא מפרסם
 8 חטאיה, אבל לצבור דמפרסם חטאיהו ויש חילול ה' / אימא שלא
 9 מועילה תשובה. ואי אשמועינן צבור, היה אפשר לומר שרק לציבור
 10 מועילה משום דנפיש רחמייהו – שדרחמים עליהם מרובים, אבל
 11 יחיד דלא אלימא זכותיה – שזכותו אינה חזקה, אימא לא תועיל לו
 12 תשובה, לכך צריכא לכתוב את שניהם.
 13 מאמר נוסף בענין זה: והיינו דרבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן,
 14 מאי דכתיב (שמואל ב' כג א) 'נאם דוד בן ישי, ונאם הנגר הוקם על',
 15 נאם דוד בן ישי שחקים עולה של תשובה, שלימד שהחוטא יכול
 16 לקבל על עצמו על תשובה ויכופר לו.
 17 מאמר נוסף משמו: ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן,
 18 כל העושה מצוה אחת בעולם הנה, מפרקתה אותה המצוה
 19 והולכת לפניו לעולם הנא, שנאמר (ישעיה נח ט) 'והלה לפניך צדיקך
 20 וכבוד ה' ואספד', שהצדקה שעשית בעולם הזה תלך לפניך לעולם
 21 הבא. ועל ידי כן הקב"ה יכניסך למקום אשר נפשות הצדיקים גנוזות
 22 בו. וכל העובר עבירה אחת בעולם הזה, אותה עבירה מלפנתו
 23 [עוטפתו] ומוליכתו ליום הדין, שנאמר (איוב ו יח) 'לפנתו ארחות
 24 דרכם וגו' יעלו בתהו ויאבדו', שדרכם הרעה מלפנת אותם ועל ידי
 25 כן הם נאבדים בתהו.
 26 הוספה בענין זה: רבי אלעזר אמר, העושה עבירה, הרי היא קשורה
 27 בו כבל, שנאמר לגבי יוסף שלא התפתה לשכב עם אשת פוטיפר
 28 (בראשית ל ט), 'ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה', וביאור
 29 כפילות הלשון היא 'לשכב אצלה' בעולם הנה, ו'לחיות עמה'
 30 בעולם הנא, ומכאן שהעבירה קשורה בחוטא ככלב בעולם הבא.
 31 מאמר בענין חטא העגל: הלא אמר ריש לקיש, בואו ונתחיק מוכה
 32 לאבותינו, שאלמלא הו' לא חטאו ועבדו בעגל, אנו לא באנו
 33 לעולם, שהם היו כמלאכים שאינם מולידים, שנאמר (תהלים כג ט) 'אני
 34 אמרתי אלהים אתם ובני עליזון בלבכם', שבזמן שקיבלו את התורה
 35 היו כמלאכים שאינם מולידים, אך לאחר מכן, הפלתם [קלקלתם]
 36 מעשיכם בעגל, ואכן באדם תמותונו וגו', שהרי אתם ככל בני
 37 אדם.
 38 מקשה הגמרא: למימרא דאי לא הטאו ישראל לא הו' מולדי
 39 [מולידים], והכתיב (בראשית ט ז), 'ואתם פרו ורבו', וכיצד היו
 40 מקיימים מצוה זו. מתרצת הגמרא: ציווי זה נאמר לדורות שהיו עד
 41 שקיבלו את התורה בסיני.
 42 מקשה הגמרא: והלא בסני נמי כתיב (דברים ה כ) 'לך אמור להם
 43 שובו לכם לאהליכם', שהותרו בנשותיהם ויכלו להוליד. מתרצת
 44 הגמרא: הותרו בנשותיהם לשמחת עונה, אך עדיין יש לומר שהיו
 45 כמלאכים שאינם מולידים.
 46 מקשה הגמרא: והכתיב (דברים ה כ) 'למען ייטב להם ולבניהם וגו',
 47 ומוכח שיהיו להם בנים. מתרצת הגמרא: הכוונה לאותן בנים
 48 העומדים [שכבר נולדו ועמדו] על תר סיני.
 49 מקשה הגמרא: והאמר ריש לקיש, מאי דכתיב (בראשית ה א) 'זה ספר
 50 תולדות אדם וגו', וכי ספר היה לו לאדם הראשון, אלא מלמד
 51 שהראשון לו תקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דוד דוד ודורשיו,
 52 דוד דוד ותקמיו, דוד דוד ופרנסיו, כיון שהגיע אדם הראשון לדורו
 53 של רבי עקיבא שמת בתורתו ונתעצב פמיתו, ואמר אל הפסוק
 54 (תהלים קלט ט) 'ולי מה יקרו ריעד אל' וגו', כלומר שאינו יכול
 55 להשיג את מחשבות הקב"ה. וממאמר זה נלמד שגם לאחר מתן
 56 תורה יולדו דורות לבני ישראל. ועוד קשה, שאמר רבי יוסי, אין
 57 משיח בן דוד בא עד שיקלו נשמות שנוצרו בששת ימי בראשית
 58 שזן באוצר הנקרא גוף, על ידי שיוולדו, שנאמר (ישעיה יג ט) 'כי

59 לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף] כי רוח מלפני יעטוף ונשמות
 60 אני עשיתי, שהקב"ה אומר, לא לעולם אחר את זמן הגאולה
 61 מלבוא, ולא לנצח אקצוף מלגאול את עם ישראל, אלא הסיבה
 62 שהגאולה מתעכבת היא לפי שיש עדיין רוחות הנמצאות לפני
 63 באוצר ששמו גוף, ונשמות שעשיתי הם עדיין אצל, ולאור
 64 שיוולדו נשמות אלו תבוא הגאולה. וכך כוונת הפסוק, 'כי רוח
 65 מלפני, כלומר, כיון שיש רוחות לפני בגוף, לכן יעטוף, כלומר,
 66 מתעכבת הגאולה מלבוא, וכן ונשמות אני עשיתי, כלומר, כיון
 67 שהנשמות שאני עשיתי עדיין לא כלו.
 68 הגמרא מבארת את מאמרו של ריש לקיש באופן אחר: אלא לא
 69 תימא שאילו לא חטאו אבותינו בעגל 'אנו לא באנו לעולם, אלא
 70 כמי שלא באנו לעולם, שהיו אבותינו נשאים לחיות, ומחמת
 71 גדלותם לא היינו חשובים.
 72 מקשה הגמרא: למימרא דאי לא הטאו לא הו' מיייתי [לא היו
 73 מתים], והכתיב בתורה פרשת יבמות ופרשת נחלות העוסקות
 74 במיתת אדם. מתרצת הגמרא: פרשיות אלו נאמרו על הנאי שאם
 75 יחטאו ישראל וימותו ינהגו דיניהם.
 76 מבררת הגמרא: ומי כתיבי קראי על הנאי – וכי נאמרו בתורה
 77 פסוקים על הנאי. משיבה הגמרא: אין – אכן כן, דהכי אמר רבי
 78 שמעון בן לקיש, מאי דכתיב (בראשית א א) 'ויהי ערב ויהי בקר יום
 79 הששי', מה שנאמר 'הששי' בד"א מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא
 80 עם מעשה בראשית, ואמר להם, אם מקבלין וישראל את התורה
 81 ביום השישי בסיון, מוטב ותהיו קיימים, ואם לאו, אהויר אתכם
 82 לתוהו ובוהו. הרי שנאמרו פסוקים בתורה על הנאי.
 83 הגמרא מביאה קושיא על דברי ריש לקיש שאם לא היו ישראל
 84 חוטאים בעגל לא היו מתים: מיתיבי, נאמר בתורה (דברים ה כ) 'מי יתן
 85 והיה לבכם זה להם ליראה אתי ולשמר את כל מצותי כל הימים
 86 למען ייטב להם ולבניהם לעלם'. ולומר שכוונת הפסוק היא לבל
 87 מהם מלאך המות, כלומר שיחיו וייטב להם לעולם, אי אפשר,
 88 שכבר נזרה נורה על אדם הראשון שימות. הא למדת, שלא קיבלו
 89 ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אותה ולשון שלמות בהן,
 90 שנאמר 'למען ייטב להם ולבניהם עד עולם', וזו היא הטובה
 91 האמורה בפסוק, שלא ישלטו בהם הגוים. והרי זה שלא כדברי ריש
 92 לקיש שאמר שאפשר שיתבטל מלאך המות ולא ימותו.
 93 מתרצת הגמרא: הוא [ריש לקיש] דאמר כי האי תנא, דתנאי, רבי
 94 יוסי אומר, לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא
 95 מלאך המות שולט בהן, שנאמר (תהלים כג ט) 'אני אמרתי אלהים
 96 אתם ובני עליזון בלבכם', וכיון שהפלתם [קלקלתם] מעשיכם
 97 ועשיתם את העגל, לכן 'אכן באדם תמותונו', והרי זה כדברי ריש
 98 לקיש.
 99 מקשה הגמרא: ורבי יוסי נמי – גם עליו קשה, הכתיב 'למען ייטב
 100 להם ולבניהם עד עולם', ומשמע שכאשר יקבלו את התורה מוכה
 101 הוא דהויא – טובה בלבד תהיה להם, הא מיתה איבא – אך עדיין
 102 תהיה בהם מיתה. משיבה הגמרא: (רבי יוסי) אמר לך, שפיון
 103 דליבא [ששתבטלו] מיתה, שוב אין לך מוכה גדולה מזו, ומה
 104 שנאמר 'למען ייטב' וגו' כולל את ענין זה שיתבטל המות.
 105 הגמרא דנה בדברי התנא בברייתא הראשונה שאמר לבטל מלאך
 106 המות אי אפשר. מקשה הגמרא: ותנא קמא נמי, והכתיב (תהלים שם)
 107 'אני אמרתי אלהים אתם ובני עליזון בלבכם אכן באדם תמותונו',
 108 ומשמע שאילו לא חטאו היו כמלאכים שאינם מתים. מתרצת
 109 הגמרא: מאי מיתה האמורה בפסוק, עניות, כלומר שאילו לא חטאו
 110 לא היו שולטים בהם שונאיהם ומכלים את ממונם. דאמר מר
 111 בברייתא (דברים טו), ארבעה חשוכים כמתים, אלו הן, עני, סומא,
 112 ומצורע, ומי שאין לו בנים.
 113 מבארת הגמרא: עני, דכתיב (שמות ד יט) 'ואמר ה' אל משה במדבר לך
 114 שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך, ומאן נינהו –
 115 ומי הם, דתן ואבירם שהלשינו לפרעה על שהרג משה את המצרי,
 116 ומי [והאם] מתו, והרי מיהו הו' – היו קיימים, שהרי מתו במחלוקת

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום חמישי עמ' א

1 קורח ועדתו, אֵלָא שְׁיָרְדוּ מִנְכֶסֶיהֶם, ועני חשוב כמת.
 2 סוּמָא, דְּבָתִּיב (איכה ג ט) 'בְּמַחְשָׁבִים הוֹשִׁיבֵנִי בְּמַתִּי עוֹלָם', והיינו
 3 שהסומא היושב בחושך חשוב כמת.
 4 מְצוֹרָע, דְּבָתִּיב לגבי מרים שלקתה בצרעת, 'אֵל נָא תְּהִי בְּמַת'
 5 (במדבר יב יב).
 6 וְמִי שְׂאִין לוֹ בָּנִים, דְּבָתִּיב (בראשית ל א) 'וְתָרָא רַחֵל כִּי לֹא יֵלְדָה
 7 לְיַעֲקֹב, וְתִקְנָא רַחֵל בְּאַחֲתָהּ, וְתֹאמֶר אֶל יַעֲקֹב, הֲבָה לִי בָנִים, וְאִם
 8 אֵין מִתָּה אָנֹכִי', הרי שללא בנים היא חשובה כמת.
 9 הגמרא מביאה מאמר מענין הפסוק 'מי יתן והיה לבבם זה להם
 10 ליראה': תָּנוּ רַבָּנָן, נֹאמַר בַּתּוֹרָה (ויקרא כו א) 'אִם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ, אֵין
 11 'אִם' אֵלָא לְשׁוֹן תַּחֲנוּנִים, שהקב"ה מתחנן שישראל ילכו בדרך

12 התורה, וְכֵן הוּא אֹמֵר (תהלים פא יד-טו) 'לוֹ עַמִּי שׁוֹמֵעַ לִי [וּגוֹ] יִשְׂרָאֵל
 13 בְּדַרְכֵי יְהִלְכוּ, בְּמַעַט אוֹיְבֵיהֶם אֲכַנֶּיעַ' וגו', וְאֹמֵר (ישעיה מח יח-יט), 'לוֹ
 14 הַקְּשֶׁבֶת לְמִצּוֹתַי וְיְהִי כַנְּחָר שְׁלוֹמֶךָ וּגוֹ' וְיְהִי כַחֲזוֹל זְרַעְךָ וְצֹאצְאֵי
 15 מַעֲיָד' וגו', ו'לוֹ' [הלוואין] הוא לשון תחינה.
 16 תָּנוּ רַבָּנָן, נֹאמַר בַּתּוֹרָה (דברים ה כו) 'מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם
 17 לְיִרְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל מִצְוֹתַי כָּל הַיָּמִים לְמַעַן יֵיטֵב לָהֶם
 18 וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם, אֹמֵר לָהֶן מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, כְּפִוּיֵי טוֹבָה בְּנֵי כְּפִוּיֵי
 19 טוֹבָה אַתֶּם. וְהֵינּוּ שֶׁבִשְׂעָה שְׂאֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל 'מִי
 20 יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם', הָיָה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לֹאמֹר תֵּן אֶתְּהָ לָנוּ לֵב
 21 לְיִרְאָה אוֹתְךָ כֹּל הַיָּמִים.
 22 מִבֵּאֵרֶת הַגְּמָרָא: נִתְכַּנְּנוּ יִשְׂרָאֵל כְּפִוּיֵי טוֹבָה, דְּבָתִּיב 'וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה

49 היו משלימים את קרבנות החג. **עָרַב יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח**,
 50 שבו היו מביאים קרבנות פסח. **וְעָרַב עֲצֵרֶת** – ערב חג השבועות, שבו
 51 היו מביאים שלמי חגיגה ועולות ראייה. **וְעָרַב רֵאשׁ הַשָּׁנָה**, שיום טוב
 52 הוא ואוכלים בו בשר. **וּכְבֹדְכֶרִי** [ולפי דברין] **רַבִּי יוֹסֵי הַגִּלְלִי אָף**
 53 **בְּעָרַב יוֹם הַכַּפֹּרִיִּים בְּגִלְגָל**, לפי שהיו רגילים שם להברות בו שמחה
 54 והיו צריכים לבשר. מברייתא זאת נלמד שאין לחשוש שיקנה צרכי
 55 סעודה כמה ימים קודם אלא די ביום אחד, שכן לא אמרו שהמוכר
 56 בהמה שלשה ימים קודם זמנים אלו צריך להודיע לקונה, ומדוע לגבי
 57 עובדי כוכבים אסרו שלשה ימים קודם יום אידם.
 58 מתרצת הגמרא: **הָתָם** – לגבי איסור 'אותו ואת בנו', **דְּלֹאֲבִילָה** –
 59 שהקניה היא עבור אכילה, **סָנְיָא בְּחַד יוֹמָא** – די בהודעת המוכר יום
 60 אחד קודם, משום שאין אדם קונה שלשה ימים קודם אכילתו את
 61 צרכי סעודתו, אבל **הָכָא** – לגבי יום אידם, **דְּלֹהֲקָרְבָה** – שהקניה היא
 62 עבור הקרבה לעבודה זרה, **פְּעִינָן תְּלָתָא יוֹמֵי** – צריך לחשוש ולא
 63 למכור שלשה ימים קודם ליום אידם, כיון שהעובד כוכבים מחזר
 64 באותם ימים אחרי בהמות שראויות להקרבתו.
 65 שואלת הגמרא: **וְלֹהֲקָרְבָה סָנְיָא בְּתְלָתָא יוֹמֵי** – וכי עבור הקרבת
 66 בהמה די בשלשה ימים של הכנה, (והתנן) **[וְהַתְנִינָא]**, **שׂוֹאֲלִין**
 67 **בְּהַלְבוֹת הַפֶּסַח קוֹרֵם הַפֶּסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם**, רבן שמעון בן גמליאל
 68 **אוֹמֵר**, שְׁתֵּי שָׁבָתוֹת. הרי שלצורך הקרבת הקרבן יש להתכונן
 69 שלשים יום, ולפי רבן שמעון בן גמליאל יש להתכונן שבועיים, ומדוע
 70 לגבי יום אידם יש איסור רק שלשה ימים.
 71 משיבה הגמרא: **אָנֹן** – לגבינו, בני ישראל, **דְּשִׁבְחֵי מוֹמִין דְּפִסְלֵי** –
 72 שמצויים מומים הפוסלים את הקרבן, **וְאִפִּילוּ אִם הַמוּם הוּא בְּדוּקָין**
 73 **שֶׁבְעִין** – בקרום המכסה את העין, **פְּעִינָן תְּלָתִין יוֹמִין** – צריכים אנו
 74 שלשים יום להכנה, אבל **אֵינְהוּ** – הם, הגויים, **דְּמַחְסְפִיר אֲבָר אֵית לְהוּ**
 75 – שרק בהמה המחוסרת אבר אינם מקריבים, אך שאר מומים הם
 76 מקריבים, **בְּתְלָתָא יוֹמֵי סָנְיָא** – די להם בשלשה ימים של הכנה, ולכן
 77 האיסור למכור להם בהמות קודם יום אידם הוא רק שלשה ימים.
 78 הגמרא מביאה את מקור הענין שהגויים מקפידים שלא להקריב
 79 לעבודתם בהמה מחוסרת אבר: **דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר**, **מֵנִין לְמַחְסְפִיר**
 80 **אֲבָר דְּאָסוּר בַּהֲקָרְבָה לְבָנֵי נַח**, **דְּכַתִּיב** (בראשית יט) **'וּמְכַל חֲתִי מִכָּל**
 81 **בְּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל וְגו'** תביא אל התבה להחיות אתך, וציווי זה נאמר
 82 על שם שהיה נח עתיד להקריב מהם קרבנות, כפי שנאמר (בראשית ח
 83 כ) **וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ וְגו'** וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וְגו'. וממה שאמרה
 84 תורה 'מכל החי' יש לדרוש שכוונתה לומר **הַכָּא בְּהֵמָה שְׁתֵּינִין רֵאשֵׁי**
 85 **אֲבָרִים שְׁלָהּ**, ואינה מחוסרת אבר. ומכיון שנאסר להם להקריב
 86 לקב"ה בהמות מחוסרות איברים, לכך הם נוהגים איסור זה גם
 87 כשמקריבים לעבודת כוכבים שלהם.
 88 שואלת הגמרא: **הָאֵי מִיפְעֵי לִיָּה לְמַעוּבֵי טְרִיפָה דְלֵא** – והרי פסוק
 89 זה הוצרך כדי למעט שצריך להביא בהמה שאינה טריפה אלא
 90 ראויה לחיות, ומנין שמחוסר אבר פסול.
 91 משיבה הגמרא: **טְרִיפָה מ'לְחִיּוֹת וְרַע' נִפְקָא** – ממה שנאמר 'לחיות
 92 זרע' (בראשית א) יש למעט טריפה שאינה מביאה זרע, כלומר שאינה
 93 יולדת, וממילא ממה שנאמר 'מכל החי' יש למעט מחוסר אבר.
 94 שואלת הגמרא: **הִנֵּיחָא לְמֵאֵן דְּאָמַר** – תירוץ זה נח לפי האומר
 95 שבהמה טריפה אינה יולדת,

1 **בְּלֶחֶם הַקִּלְקוּלָה**, וטענתם זו היתה כפיות טובה, כי הקב"ה נתן להם
 2 את המן שנעשה קל במעיהם ונבלע בכל איבריהם שלא יהיו צריכים
 3 להתפנות, והם אמרו עליו 'ונפשינו קצה בלחם הקלוקל'. ומה
 4 שקראם **בְּנֵי בְּפִינֵי מוֹבָה**, היינו בני אדם הראשון שהיה כפוי טובה,
 5 **דְּכַתִּיב** (בראשית ג) בתשובתו של אדם הראשון לקב"ה ששאלו האם
 6 אבל מעץ הדעת שציווהו לא לאוכלו, **וַיֹּאמֶר הָאָדָם, הֲאֵשֶׁה אֲשֶׁר**
 7 **נָתַתָּה עִמָּדִי הֲיֵא נָתַתָּה לִּי מִן הָעֵץ וְאוֹכְלִי**, ותשובתו היתה כפיות
 8 טובה להקב"ה, שתלה את חטאו שאכל מעץ הדעת, באשה שנתן לו
 9 הקב"ה שתהיה עוזר כנגדו.
 10 הגמרא ממשיכה בענין זה: **וְאֵף מִשָּׁת רַבִּינוּ לֹא רִמְזָה לְהוֹן לִישְׂרָאֵל**
 11 בתוכחתו, **אֵלָא לְאַחַר אַרְבַּעִים שָׁנָה, שְׁנַאֲמַר** (דברים כט ד) **'וְאֵלֶיךָ**
 12 **אֲתָבֶם בְּמִדְבַר אַרְבַּעִים שָׁנָה וְגו'**, **דְּכַתִּיב** (שם א) **'וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם**
 13 **לֵב וְגו'** לְדַעַת וְעֵינַיִם לְרְאוֹת וְאֲזַנַיִם לְשִׁמַע עַד הַיּוֹם הַזֶּה. והיינו שרק
 14 בסוף ארבעים שנה שהלכו במדבר, אמר להם משה שלא נתן להם
 15 הקב"ה לב לדעת שיבקשו ממנו שיכניס בלבם יראת שמים, ומוכח
 16 שלא נוכר משה לשים לב לזה רק אחר ארבעים שנה. **אָמַר רַבְהִי,**
 17 **שְׂמַע מִינָה** – מכאן יש ללמוד, **שְׁלֵא קָאֵי אִינִישׁ אֲדַעְתִּיהָ דְּרַבִּיהָ עַד**
 18 **אַרְבַּעִין שָׁנָין** – אין אדם עומד על סוף דעת רבו עד ארבעים שנה,
 19 שהרי אף משה רבינו לא עמד על דעת הקב"ה עד ארבעים שנה, ורק
 20 אז רמז לישאלו על כך.
 21 **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי בְּנָאָה, מֵאֵי דְכַתִּיב** (ישעיה לב כ) **'אֲשִׁרִיכֶם**
 22 **זוֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם, מִשְׁלַחֵי רֵגַל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר,** יש לדרוש את
 23 הפסוק, **אֲשִׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל בְּזַמַּן שְׁעוֹסְקִין בְּתוֹרָה וּבְגִמְלוֹת הַסִּדִּים,**
 24 **יִצְרֵם הָרַע מְסוּר פִּדְם, וְאֵין הֵם מְסוּרִים בְּיַד יִצְרֵם, שְׁנַאֲמַר,**
 25 **'אֲשִׁרִיכֶם זוֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם, וְאֵין זְרִיעָה אֵלָא צְדָקָה, שְׁנַאֲמַר** (הושע
 26 יב) **'זְרִיעוּ לָכֶם לְצְדָקָה וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד,** הרי שהעושה צדקה נקרא
 27 'זורע', **וְאֵין מַיִם אֵלָא תוֹרָה, שְׁנַאֲמַר** (ישעיה נח א) **'הוֹי כָּל צִמָּא לְבוֹ**
 28 **לְמַיִם,** ונמצא פירוש הפסוק 'אשריכם זוֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם', אשריכם
 29 ישראל בזמן שאתם עסוקים בצדקה הנקראת זריעה ובתורה
 30 הנקראת מים. ועל כך נאמר 'משלחי הרגל', שעל ידי כן הם משלחים
 31 ומשלבים מעליהם את רגלי יצר הרע שנקרא אורה, כיון שהולך
 32 ברגליו בדרכים.
 33 הגמרא מביאה דרשה נוספת על סוף פסוק זה: נאמר בפסוק **מִשְׁלַחֵי**
 34 **רֵגַל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר, תָּנַא דְבֵי אֱלִיהוּ, לְעוֹלָם יִשִּׁים אֲדָם עֲצָמוֹ עַל**
 35 **דְּבַרֵי תוֹרָה, בְּשׁוֹר לְעוֹל** – כשור שנושא את העול על צוארו,
 36 **וּבְחֲמוֹר לְמִשְׁאֵי** – ובחמור שנושא עליו משא.
 37 שנינו במשנה, לפני אידיהן של עובדי כוכבים **שְׁלֹשָׁה יָמִים אָסוּר**
 38 **לְשֵׂאת וּלְתַתַּע עֲמָהָם וכו'.**
 39 שואלת הגמרא: **וּמֵי פְעִינָן בּוֹלֵי הָאֵי** – וכי יש לחשוש כל כך ולאסור
 40 מקח וממכר עם עובדי כוכבים שלשה ימים קודם יום אידם, **וְהָתָנֹן** –
 41 והרי שנינו במשנה (חולין פג) לגבי איסור שחיטת בהמה ובנה ביום
 42 אחד, **בְּאַרְבַּעַה פְּרָקִים** [זמנים] **בְּשָׁנָה** דרך ישראל לעשות סעודות,
 43 והקונה אז בהמה בסתם אומרים שקונה אותה על מנת לשוחטה מיד,
 44 ולפיכך **הַמוֹכֵר בְּהֵמָה לְחֵבְרֵי** ומכר תחילה באותו יום את אמה או
 45 את בתה **צָרִיךְ לְהוֹדִיעֵנוּ** ולומר לו, דע לך שאת אמה של בהמה זו
 46 **מְכַרְתִּי הַיּוֹם לְשַׁחֲוֵי**, או שאת בתה **מְכַרְתִּי הַיּוֹם לְשַׁחֲוֵי**, וצריך
 47 אתה לחשוש שמא נשחטה היום, ואסור לך לשחוט היום בהמה זו.
 48 **וְאֵלּוּ הֵן זְמַנֵּים אֵלּוּ, עָרַב יוֹם טוֹב הָאֲחֵרֹן שֶׁל חַג הַסּוּכוֹת, מִפְּנֵי שְׁבו**

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום שישי עמ' א

7 כך לעבודה זרה, אך **אֵי אֲמַרְתָּ** שהאיסור הוא משום 'ולפני עזר לא
 8 תתן מְכַשׁוּל', **הָא אֵית לִיָּה לְדִידִיהָ** – הרי יש כבר לעובד כוכבים
 9 בהמה להקריב, ואין הישראל עובר.
 10 מקשה הגמרא: **נְכִי אֵית לִיָּה** – וכי כשיש לעובד כוכבים בהמה שלו,
 11 **לֹא עָבַר** הישראל שנתן לו בהמה, משום 'ולפני עזר לא תתן
 12 מְכַשׁוּל', **וְהַתְנִינָא** – והרי שנינו בברייתא, **אָמַר רַבִּי נְתָן**

1 בעבודה זרה כאשר מוכר לו בהמה והוא מקריבה ביום האיד
 2 לעבודה זרה שלו.
 3 מבררת הגמרא: **לְמֵאֵי נִפְקָא מִינָה** – מה ההבדל להלכה בין שתי
 4 הסיבות. משיבה הגמרא: ההבדל הוא באופן דְּאֵית לִיָּה בְּהֵמָה
 5 לְדִידִיהָ – שיש כבר בהמה לעובד כוכבים, **אֵי אֲמַרְתָּ** שהטעם הוא
 6 משום 'הִרְוּוּחָה', **הָא קָא מְרִוּוֹת לִיָּה** – הרי הוא מרוויחו ויודה על